

Barn- och skolförvaltningen

Datum
2023-08-15

Utredning - Fritt val av skola till årskurs 7

Innehåll

1. Bakgrund, lagstiftning och omvärlden.....	3
1.1 Närhetsprincipen och rätten att gå kvar på en skola är lagreglerad	3
1.2 Möjligheten att erbjuda profiler är inte lagreglerad men möjligheten att använda färdighetsprov är det.....	3
1.4 Exempel på hur ett urval andra kommuner gör	4
2. Närmare om förutsättningarna för aktivt skolval till årskurs 7 i Lunds kommun.....	5
2.1 Idag tillämpar Lunds kommun aktivt val till förskoleklass och därefter skolspår	5
2.2 Plats på dagens skolor med profil tilldelas på samma villkor som övriga skolor	6
2.3 Den lagstadgade rätten för elever att gå kvar på sin skolenhet begränsar värdet av fritt skolval till årskurs 7.....	7
2.4 Frågan om fri kollektivtrafik för ungdomar inte prövad av kommunfullmäktige	8
3. Konsekvenser av fritt val av skola till årskurs 7.....	9
3.1 Fritt val av skola till årskurs 7 kräver förändrad skolenhetsstruktur för att framstå som reellt.....	9
3.2 Drygt en miljon i ökade administrativa kostnader	10
3.2.1 Utvecklingskostnader.....	10
3.2.2 Personalkostnader.....	11
3.3. Ökade incitament för elever och vårdnadshavare att ta aktiv ställning men också risk för osäkerhet.....	11
4. Sammanfattande bedömning och slutsatser	12

1. Bakgrund, lagstiftning och omvärlden

Barn- och skolnämnden fick i den av kommunfullmäktige beslutade *Ekonomi- och verksamhetsplan med budget 2021-2023 (EVP)* i uppdrag att initiera en utredning om fritt val av skola till årskurs 7, belysa konsekvenserna av ett sådant och ta del av erfarenheter från andra kommuner. Utgångspunkten för uppdraget i EVP:n är att "ett aktivt skolval till årskurs 7 kan ge ökade möjligheter för skolor att specialisera och profilera sig och därmed skapa mötesplatser för ungdomar med lika intresse".

Barn- och skolförvaltningen har tolkat uppdraget som att det begränsar sig till att gälla grundskolan och därför ingår inte anpassad grundskola i denna utredning. Vidare har förvaltningen uppfattat att med fritt val av skola till årskurs 7 så avses en ordning där vårdnadshavare för elever som går i årskurs 6 uppmanas att göra ett aktivt val av skola inför att eleverna ska börja årskurs 7.

1.1 Närhetsprincipen och rätten att gå kvar på en skola är lagreglerad

I skollagen (2010:800) förekommer inte begreppen "val av skola" eller "aktivt val av skola". I 10 kap. 30 § anges att en elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter¹ där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå, under förutsättning att den önskade placeringen inte innebär att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skola nära hemmet åsidosätts. Denna reglering brukar kallas närhetsprincipen.

Vidare anges i 10 kap. 31 § att en elev som blivit placerad på en viss skolenhet har rätt att gå kvar där. Lagstiftningen innebär alltså att en elev har rätt att gå kvar på den skolenhet där den placerats så länge den årskurs eleven ska gå i finns på skolenheten. Under avsnitt 2.3 beskrivs närmare vad elevers rätt att gå kvar skulle innebära för ett fritt val av skola inför årskurs 7 i Lunds kommun.

Ovan nämnda bestämmelser avser placering i kommunal grundskola. Likalydande bestämmelser för placering i förskoleklass finns i 9 kap. 15 § och 15 b §.

1.2 Möjligheten att erbjuda profiler är inte lagreglerad men möjligheten att använda färdighetsprov är det

Begreppet "profil" eller "profilering" förekommer inte i skollagen eller i några andra styrdokument för skolan, dvs. frågan om att inrätta profiler är i sig inte författningsreglerad. Det som finns reglerat är möjligheten att använda färdighetsprov för antagning till utbildning. I skolförordningen (2011:185) 9 kap. finns följande bestämmelse:

---

¹ I skollagen används begreppet skolenhet men av praktiska skäl används i denna utredning begreppet skola som synonym till skolenhet, förutom i de sammanhang där det är motiverat att använda begreppet skolenhet.

25 § En huvudman som anordnar utbildning som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i bild, idrott och hälsa, musik eller slöjd får från årskurs 7 använda färdighetsprov som

1. villkor för antagning till en viss skolenhet eller elevgrupp,
2. grund för urval till en viss skolenhet eller elevgrupp när det finns fler sökande än platser, och
3. villkor för fortsatt utbildning vid en viss skolenhet eller elevgrupp.

Det är möjligt att använda färdighetsprov på detta sätt redan från årskurs 4, men det ska då finnas särskilda skäl med hänsyn till utbildningens innehåll och inriktning för att få göra så och det krävs ett medgivande från Skolinspektionen. Detta regleras i skolförordningen 9 kap. 26 §.

Vidare anges i skolförordningen 9 kap. 27 § att när färdighetsprov används för urval till en viss skolenhet så får ingen annan urvalsgrund tillämpas.

Idag tillämpas färdighetsprov för antagning till MFF-profilen från årskurs 7 på Killebäckskolan och musikprofilen från årskurs 7 på Lerbäckskolan. Observera dock att färdighetsproven som dessa skolor genomför inte används för antagning eller som urvalsgrund till skolorna utan till själva profilklasserna/"profilplatserna" när eleven väl fått plats på skolan (se vidare under avsnitt 2.2).

1.4 Exempel på hur ett urval andra kommuner gör

Skollagens bestämmelser om placering ger utrymme för en viss variation i tillämpningen. Förvaltningens bild är dock att en stor del av landets kommuner gör som Lunds kommun, dvs. tillämpar ett aktivt val till förskoleklassen och därefter skolspår. Samtidigt förekommer det i andra kommuner olika varianter och kombinationer av skolspår och aktivt skolval till vissa årskurser, exempelvis att vårdnadshavare förväntas göra ett aktivt val av skola när nästföljande årskurs inte finns på den skola där eleven går.

Nedan finns en sammanställning över hur ett urval kommuner gör, med fokus på skolval inför årskurs 7. Samtliga kommuner nedan har liksom Lund mer än 100 000 invånare.

Kommun	Aktivt skolval inför årskurs 7
Stockholm	Nej
Göteborg	Nej
Malmö	Ja, för de elever som går på en skola där årskurs 6 är den sista
Uppsala	Skolval när en skolas årskurser tar slut
Linköping	Ja
Örebro	Skolval när en skolas årskurser tar slut
Västerås	Nej
Helsingborg	Nej
Norrköping	Ja

Jönköping	Nej
Umeå	Ja
Lund	Nej

Malmö stad genomför sedan ett antal år tillbaka skolval inför årskurs 7 för de elever som går på en skola som slutar med årskurs 6. Merparten av dem väljer den närmsta skolan.

För några år sen övervägde Malmö stad att utvidga valet till att gälla samtliga elever som ska börja årskurs 7, dvs. även de som i årskurs 6 går på skolor som har högstadium. Staden avstod dock från att införa en sådan ordning, bl.a. eftersom det skulle kräva omfattande förändringar i skolenhetsstrukturen.

2. Närmare om förutsättningarna för aktivt skolval till årskurs 7 i Lunds kommun

Om ett aktivt skolval till årskurs 7 ska införas behöver ställning tas till vilka elever det ska omfatta. Ska valet endast gälla de som går i årskurs 6 på skolor där nästföljande årskurs inte finns? Vilket de kan göra på någon av kommunens egna skolor, i en fristående skola i eller utanför Lund eller i en annan kommuns skola. Eller ska valet gälla samtliga i kommunen folkbokförda elever som går i årskurs 6, även de som går på skolor som har högstadium? Dessa frågeställningar utvecklas under avsnitt 2.1.

Mottagandet av i Lund folkbokförda elever till andra huvudmäns skolor, t.ex. fristående skola eller annan kommuns skola hanteras av de skolorna eller dess huvudmän. Lunds kommun ansvarar för och förfogar endast över placeringen och beviljande av plats på de kommunala skolorna i kommunen. Därför fokuserar denna utredning på hur förutsättningar ser ut för ett aktivt skolval till årskurs 7 utifrån Lunds kommuns grundskoleorganisation, dvs. vilka skolor som finns och vilka årskurser som finns på dem.

2.1 Idag tillämpar Lunds kommun aktivt val till förskoleklass och därefter skolspår

Sedan 2011 tillämpar Lunds kommun aktivt skolval inför att barn ska börja förskoleklassen. Valet samordnas centralt på barn- och skolförvaltningen sedan 2018 och de administrativa momenten av skolvalet är till stor del automatiserade. Den 1 januari 2023 inrättades en placeringsenhet på förvaltningen. Den hanterar, när det gäller grundskola, inte bara det årliga valet till förskoleklassen utan samtliga placeringar i förskoleklass och grundskola, inklusive ansökningar om att byta skola (från annan kommunal skola i kommunen eller fristående huvudman), val och placering vid inflyttning till kommunen samt önskemål från elever med annan hemkommun om att gå i skola som Lunds kommun är huvudman för. De två senare typerna av ansökningar och placeringar hanterades fram till den 1 april 2023 av skolorna själva.

Lunds kommun har förhållandevis många skolor som anordnar utbildning i F-3 eller F-6. Eleverna har inte utifrån skollagstiftningen en förbestämd fortsättning i sin skolgång efter det att årskurserna på en skola "tar slut", utan Lunds kommun tillämpar det som kallas skolspår. Det innebär att när årskurserna på en elevs skola tar slut går elevens placering automatiskt vidare till en fördefinierad "skolspårsskola" utifrån barn- och skolnämndens beslut om underlag till kommunens strategiska lokalförsörjningsplan.

Det är dock viktigt att komma ihåg att vårdnadshavare när som helst under sitt barns skolgång kan önska en annan skola för sitt barn och i mån av plats byta skola.

2.2 Plats på dagens skolor med profil tilldelas på samma villkor som övriga skolor

För elever och vårdnadshavare kan ett skäl att byta skola inför årskurs 7 vara önskemål om att gå på en högstadieskola med en viss profil. I dagsläget finns fem skolor som erbjuder en viss profil i årskurs 7-9:

- Fäladsgården – outputprofil (musik) och handbollsprofil
- Killebäckskolan – fotbollsprofil
- Järnåkraskolan – handbollsprofil
- Lerbäckskolan - musikprofil (profilen finns från årskurs 4)
- Svaneskolan - simning, simhopp, basket, fotboll och ishockey

Förutsättningarna för att bli placerad på eller välja dessa skolor skiljer sig inte från övriga skolor. Såväl platserna till en skola med profil som andra skolor fördelas genom att tillämpa de urvalsprinciper som barn- och skolnämnden beslutat om, varav elevens rätt till en skola nära hemmet är den första.

Möjligheterna att placeras på en skola med profil styrs alltså främst av var eleven bor och inte av elevens intresse eller färdigheter. Det är enligt skolförordningen 9 kap. 25 § möjligt att använda färdighetstester som villkor för antagning till en viss skola eller som urvalsgrund till en skola när det finns fler sökande än platser, men det är inget som tillämpas för någon av Lunds kommuns skolor med profil.

Som tidigare nämnts används från årskurs 7 färdighetstester för två av ovan nämnda profiler, musikprofilen på Lerbäckskolan och MFF-profilen på Killebäckskolan. De båda nyss nämnda skolorna använder sig av den möjlighet som finns i skolförordningen 9 kap. 25 § att använda färdighetsprov som villkor för antagning till en viss *elevgrupp*. Det innebär att färdighetstesterna inte utgör villkor för antagning till själva skolan, utan för att bedöma om en elev har tillräckliga förutsättningar att gå i den eller de profilklasser eller "profilplatser" som finns på skolan när eleven väl fått plats på skolan utifrån de urvalsprinciper som barn- och skolnämnden beslutat om.

Noteras bör att de profiler som finns idag har inrättats på initiativ av skolorna själva, och att användningen av färdighetsprov för antagning till

själva profilen på de skolor där så förekommer inte är något som beslutats av barn- och skolnämnden. Förvaltningens bedömning är att det inte finns krav i författning på att detta är sådant som ska beslutas av nämnden.

2.3 Den lagstadgade rätten för elever att gå kvar på sin skolenhet begränsar värdet av fritt skolval till årskurs 7

Lunds kommuns grundskoleorganisation ser sammanfattningsvis ut enligt följande vad gäller vilka årskurser som finns på hur många skolenheter:

F-3	12 skolenheter
F-6	12 skolenheter
F-9	7 skolenheter
4-6	2 skolenheter
4-9	4 skolenheter
7-9	2 skolenheter

I maj 2022 gick 767 av totalt 1274 årskurs 6-elever på Lunds kommunala skolenheter på en enhet som även har högstadium. Det innebär att 60 procent av eleverna alltså är garanterade fortsatt plats i årskurs 7 och resten av högstadiet på den enhet som de går på i årskurs 6. Frågan är hur motiverat det skulle vara att genom ett aktivt skolval uppmana dessa elever att välja skola inför årskurs 7.

Möjligen skulle en uppmaning till eleverna i årskurs 6 på dessa skolenheter att göra ett aktivt val inför årskurs 7 kunna ses som ett sätt för kommunen att "få bekräftat" att eleverna vill gå kvar på samma enhet då de börjar årskurs 7, alternativt att de inför årskurs 7 önskar gå på en annan skola. Samtidigt riskerar en sådan ordning att skapa förvirring hos elever och vårdnadshavare och leda till frågor som "varför ska vi söka skola till vårt barn inför årskurs 7 när hen redan går på en skola med högstadium?" Frågan är också om det överhuvudtaget finns incitament för vårdnadshavare till elever i årskurs 6 på en skolenhet som också har högstadium att delta i ett aktivt skolval till årskurs 7. De har ju lagstadgad rätt till fortsatt plats där de går oavsett.

För elever som går årskurs 6 på skolenheter där årskurs inte finns på enheten förefaller det mer motiverat med ett aktivt skolval till årskurs 7. I maj 2022 var det drygt 507 årskurs 6-elever som gick på en sådan kommunal skolenhet i Lund. Utöver det tillkommer elever folkbokförda i Lund som går på fristående eller annan kommuns skola där årskurs 6 är sista årskursen. Men även med ett aktivt skolval inför årskurs 7 skulle det huvudsakligen vara närhetsprincipen som avgör på vilken skola som dessa elever får plats.

Av nyss nämnda 507 elever i årskurs 6-elever gick cirka 118 på en skola i Dalby eller Södra Sandby som båda endast har en skola med årskurs 7-9

inom tätorten; Nyvångskolan respektive Killebäckskolan. En mycket stor andel av de 118 eleverna har folkbokföringsadresser som gör att sannolikheten är liten att de genom ett aktivt skolval skulle få plats på någon annan av kommunens skolor, exempelvis inom de centrala delarna av Lund, eftersom det finns en högstadieskola betydligt närmare deras folkbokföringsadresser. Det utgör inte i sig ett hinder för att införa ett aktivt val till årskurs 7, men risken är att det skapar orealistiska förväntningar hos elever och deras vårdnadshavare om utsikterna att få plats på önskad högstadieskola.

Samma risk finns även för övriga elever som går årskurs 6 på en kommunal skola i Lund där det är den sista årskursen (i maj 2022 var det 389 elever, vilket var cirka en tredjedel av samtliga elever i årskurs 6). Plats på skolor som både har högstadium och tidigare årskurser skulle som idag bara frigöras och bli tillgängliga i den mån som elever som redan går på dessa skolor söker sig till och får plats på någon annan skola. Detta eftersom platserna i årskurs 7 annars är "reserverade" för elever som redan går på skolorna utifrån den lagstadgade rätten att gå kvar på den skola där man börjat. Det skulle som idag endast vara de två skolor som bara har årskurs 7-9, Fäladsgården och Svaneskolan, där dessa elever kan konkurrera om plats på lika villkor utifrån närhetsprincipen.

Det ovan sagda innebär vidare att elevers förutsättningar att få plats på en skola som erbjuder en viss profil beror på var i Lunds kommun som de bor. Så skulle det vara även om fritt val av skola till årskurs 7 införs. Det sätt som finns att ändra på det är att använda färdighetsprov som villkor för antagning till en viss skola (skolenhet). Som tidigare framgått är det enligt skolförordningen möjligt att göra så, och då får ingen annan urvalsgrund tillämpas.

Det har inte varit möjligt att inom ramen för denna utredning närmare analysera vad användningen av färdighetstester på detta sätt skulle innebära, exempelvis vilka ändringar det skulle kräva i barn- och skolnämndens urvalsprinciper för skolplacering samt vilka konsekvenser som det i sin tur kan få. Det är dock något som barn- och skolförvaltningen är beredd att återkomma till i en framtida utredning som belyser förutsättningarna för att värna och utveckla profiler på Lunds kommuns grundskolor.²

2.4 Frågan om fri kollektivtrafik för ungdomar inte prövad av kommunfullmäktige

I september 2022 fattade barn- och skolnämnden beslut om ett yttrande över en motion från Anders Almgren (S) och Fanny Andersson (S) om att Lunds kommun bör införa fri kollektivtrafik bl.a. för ungdomar i åldrarna 16-19 år. I samband med det beslutet uttalade nämnden att frågan om

---

² Se BSN 2023/2139, protokollsutdrag BSN 2023-06-20. Remiss: Motion från Jessica Ulfgren (L) - Värna och utveckla profilerna på skolorna

ungdomsbiljett för grundskoleelever bör hanteras inom ramen för utredningen om fritt skolval till åk 7 och då utredas för att gälla elever i åk 7-9.

Barn- och skolförvaltningens bedömning är att ett eventuellt införande av ungdomsbiljett för elever i årskurs 7-9 skulle kunna öka elevers och vårdnadshavares incitament att söka sig till en annan skola än den där eleven annars blir placerad. Om samtliga elever i årskurs 7-9 försågs med Skånetrafikens ungdomsbiljett skulle en majoritet av eleverna inte ha anledning att avstå från att inför årskurs 7 söka sig till en självvald skola på grund av att rätten till skolskjuts då faller. Så skulle fallet dock inte bli för elever som bor på platser som inte nås av kollektivtrafik. De eleverna skulle även om de försågs med en ungdomsbiljett vara beroende av att få skolskjuts beviljad och åka med upphandlad skolskjuts för att ta sig till skolan, och huvudregeln är att beviljande av skolskjuts bara sker till den skola där kommunen placerar eleven.

Barn- och skolförvaltningen har tidigare, i samband med att nu gällande riktlinjer för skolskjuts togs fram, utrett möjligheten att införa fria kollektivtrafikresor inom Lunds kommun för elever folkbokförda i kommunen. Slutsatsen i den utredningen var att fria kollektivtrafikresor inte är skolskjuts i skollagen mening och därmed en typ av resor som faller utanför barn- och skolnämndens ansvarsområde.

Ett införande av fria kollektivtrafikresor skulle påverka barn- och skolnämndens ansvarsområde, däribland elevers och deras vårdnadshavares incitament att söka sig till en annan skola än den där kommunen annars placerar eleven, men det är den nämnd som ansvarar för kollektivtrafik som har att fatta beslut i frågan. Ovan nämnda motion, där det föreslogs fri kollektivtrafik för ungdomar i åldrarna 16-19 år, har inte prövats av kommunfullmäktige.

3. Konsekvenser av fritt val av skola till årskurs 7

Nedan redogörs för vilka organisatoriska och ekonomiska konsekvenser som barn- och skolförvaltningen bedömer att ett fritt av skola till årskurs 7 skulle få. Vidare belyses vilka konsekvenserna kan bli för elever och deras vårdnadshavare.

3.1 Fritt val av skola till årskurs 7 kräver förändrad skolenhetsstruktur för att framstå som reellt

Barn- och skolförvaltningens bedömning är att om ett fritt val av skola till årskurs 7 ska framstå som ett reellt val för elever och deras vårdnadshavare så behöver det göras förändringar i förvaltningens nuvarande skolenhetsstruktur. Dagens skolenhetsstruktur innebär att skolor som har både högstadium och andra stadium är en och samma enhet. Som beskrivits i tidigare avsnitt innebär det att idag är platserna på högstadiet på sådana skolor "reserverade" för elever som går på skolan i årskurs 6, detta utifrån deras lagstadgade rätt att gå kvar, och att andra elever därmed endast har möjlighet att få plats där i mån av plats.

Om ett fritt val av skola till årskurs 7 ska ha någon verkan i praktiken och innebära rimliga möjligheter att få plats på vald skola behöver platserna i årskurs 7 på dessa skolor tillgängliggöras för alla elever att konkurrera

om utifrån närhetsprincipen och övriga urvalsprinciper, och inte reserveras för elever som redan i årskurs 6 går på de skolorna. Det förutsätter att högstadiet och övriga stadier på en skola delas upp i två separata *skolenheter*, detta eftersom den lagstadgade rätten att gå kvar baseras på just begreppet *skolenhet*. Exempelvis skulle då Lerbäckskolan delas upp i två skolenheter och bli Lerbäckskolan F-6 och Lerbäckskolan 7-9.

Att göra så skulle innebära stora förändringar i kommunens grundskoleorganisation. Sammantaget skulle elva (11) skolor behöva delas upp i separata skolenheter. Det har inte varit möjligt att inom ramen för denna utredning överblicka vilka konsekvenser detta skulle få i andra avseenden än att möjliggöra ett fritt val av skola till årskurs 7. Utan det är något som förvaltningen skulle behöva återkomma till om beslut fattas om att införa fritt val av skola till årskurs 7. Det innebär att de kostnadsberäkningar som finns i nästföljande avsnitt inte inkluderar kostnader relaterade till förändringar i själva skolorganisationen.

Det är möjligt att införa fritt val av skola till årskurs 7 även utan ovan beskrivna förändringar i nuvarande skolenhetsstruktur. Det skulle i så fall rimligen endast omfatta årskurs 6-elever som inte har efterföljande årskurs på sin skolenhet. Risken är att dock att det inte framstår som något reellt val för elever och vårdnadshavare och att deltagandet i det därmed blir så lågt att det inte står i proportion till de ökade administrativa kostnader som valet medför för barn- och skolnämnden och dess förvaltning.

3.2 Drygt en miljon i ökade administrativa kostnader

Ett fritt val av skola till årskurs 7 skulle innebära ökad administration. Placeringsenheten som inrättades den 1 januari 2023 är dimensionerad för att hantera det aktiva skolvalet inför förskoleklass och införandet av ett fritt val av skola även till årskurs 7 skulle kräva personalförstärkning på enheten.

Därtill kan det antas att administrationen rörande överklaganden av placeringsbeslut skulle öka. Detta eftersom det kan antas att antalet överklaganden blir fler då det fattas fler placeringsbeslut, vilket det ju skulle göras med ett fritt val av skola till årskurs 7. Till saken hör att hanteringen av överklaganden är en förhållandevis komplicerad och personalmässigt resurskrävande administration.

3.2.1 Utvecklingskostnader

Ett fritt val av skola till årskurs 7 kan kostnadsmissigt jämföras med dagens aktiva val till förskoleklass. Utvecklingskostnader av engångskaraktär för skapandet av e-tjänster, algoritmer och automation/integration och tillhörande licenser och underhåll skulle uppstå enligt uppskattningsvis följande specifiering:

- E-tjänst och algoritmer 200 000 kr
- Automation/integration 300 000 kr

- Licenser och underhåll 100 000kr/år

3.2.2 Personalkostnader

För att administrera ett fritt val av skola till årskurs 7 bedöms att bemanningen av förvaltningens placeringsenhet skulle behöva förstärkas. Därtill behöver de personella resurserna kring juridiska frågor såsom att hantera överklaganden förstärkas.

Kommunikationsresurser och kostnader för informationsmaterial och eventuell annonsering tillkommer också.

Resurs	Kostnad, kr per år
Barn- och elevadministratör 50%	315 000 kr
Juridisk kompetens 10%	99 000 kr
Kommunikatör 10%	72 000 kr
Informationsmaterial m.m.	50 000 kr

Sammanfattningsvis beräknas ett införande av aktivt skolval till årskurs 7 medföra ca 500 000 kr i engångskostnader och 536 000 kr i årliga kostnader.

3.3. Ökade incitament för elever och vårdnadshavare att ta aktiv ställning men också risk för osäkerhet

Ett fritt val av skola till årskurs 7 skulle kunna vara ett incitament för fler elever och vårdnadshavare att överväga och aktivt ta ställning till vilken skola som är bäst för eleven och att söka sig dit. Å andra sidan kan ett fritt val av skola till årskurs 7 leda till ovisshet och besvikelse för elever och dess vårdnadshavare, eftersom kommunen inte kan garantera att man får plats på vald skola. Med dagens ordning med skolspår respektive en skolenhetsorganisation som innebär rätt att gå vidare från årskurs 6 till årskurs 7 på samma skola så vet vårdnadshavare och elever vilken skola som har berett plats för dem långt innan uppflyttningen till årskurs 7.

Ett fritt val av skola till årskurs kan leda till att fler elever byter skola från årskurs 6 till 7. Ökad rörlighet baserad på fritt val är i sig självklart inget negativt, men även de generella risker som finns avseende elevers lärande och utveckling vid skolbyten behöver beaktas.

Skolinspektionen har i en kvalitetsgranskning om skolors arbete vid elevers övergång till årskurs 7 på en ny skola lyft att övergångar för att bli bra förutsätter att lärare känner till och anpassar undervisningen efter elevers olika kunskapsnivåer, behov och förutsättningar. I samband med övergångar riskerar viktig information om eleverna att gå förlorad. Antalet personer som är berörda ökar ofta vid övergångar högre upp i skolåren och risken är därför att information om eleven inte når alla berörda. Övergången innebär också ofta att eleverna får nya klasskamrater, flera nya lärare, ny rektor och ny elevhälsa. Sammanfattningsvis menar Skolinspektionen att det finns fler risker i

samband med att en elev börjar årskurs 7 än vid andra övergångar i grundskolan.³

Å andra sidan kan övergångar och skolbyten vara okomplicerade eller t.o.m. en förutsättning för att en elev ska kunna utvecklas så långt som möjligt, exempelvis om eleven av olika skäl inte trivts och haft det bra på sin tidigare skola.

4. Sammanfattande bedömning och slutsatser

Barn- och skolförvaltningens bedömning är att ett införande av aktivt skolval till årskurs 7 inte i sig ger ökade möjligheter för skolor att specialisera och profilera sig och därmed skapa mötesplatser för ungdomar med lika intresse. Möjligheterna för skolor att profilera sig är densamma oavsett om kommunen tillämpar fritt val av skola till årskurs 7 eller inte.

Det kan ändå finnas skäl att införa fritt val av skola till årskurs 7. Det skulle i viss bemärkelse innebära att elevers och vårdnadshavares valfrihet stärks, även om att önska eller välja skola inte är detsamma som att få plats på den valda skolan. Det är också viktigt att komma ihåg att elever och vårdnadshavare redan idag när som helst under skolgången har möjlighet att ansöka om att byta skola, antingen till en annan av Lunds kommunala skolor, en fristående skola i eller utanför Lund eller en annan kommuns skola. Liksom att det även med ett fritt val av skola till årskurs 7 huvudsakligen skulle vara den lagstadgade närhetsprincipen som avgör på vilken skola som en elev får plats.

I ljuset av det är det tveksamt om ett införande av fritt val av skola till årskurs 7 i praktiken skulle innebära någon påtaglig skillnad jämfört med idag. Därtill kommer de organisatoriska och ekonomiska konsekvenser som ett införande av fritt val av skola till årskurs 7 bedöms få, liksom att såväl för- och nackdelar för eleverna och dess vårdnadshavare behöver beaktas.

---

³ *Övergångar – skolors arbete vid elevers övergång till årskurs 7*. Skolinspektionen 2018, dnr 400-2016:11437